Stadsherstel Limburg

MEMO

Toegankelijkheid Royal – overleg Inclusieplatform

Aan	Rosan Scheres / Ontwerpteam Royal-Rivoli
Van	ir. Karl Pesch-Konopka, restauratiearchitect
Datum	20 oktober 2026
Object	Royal Filmtheater Heerlen
Monument	Rijksmonument, 512791
Betreft	Toegankelijkheid publieke functies – uitgangspunten en aandachtspunten DO

Bij de restauratie en herbestemming van de Royal is toegankelijkheid een nadrukkelijk uitgangspunt van het ontwerp. Het gebouw kent echter een complexe, monumentale ruimtelijke opbouw, met verschillende onderling verspringende vloerniveaus en historische onderdelen die niet zonder meer kunnen worden aangepast. Het ontwerp zoekt daarom naar een zo goed mogelijke toegankelijkheid van de publieke functies, binnen de fysieke, bouwkundige en monumentale mogelijkheden van de bestaande bioscoop.

De voornaamste ingrepen zijn de nieuwe lift met vijf stopplaatsen, de aanleg van rolstoelplaatsen in de filmzaal en een integraal toegankelijk toilet in het souterrain. Daarnaast worden de bezoekersroutes, de bruikbaarheid van publieksvoorzieningen en voorzieningen voor bezoekers met een visuele of auditieve beperking nader uitgewerkt. Voor het overleg met het Inclusieplatform worden hieronder de uitgangspunten, bestaande ontwerpkeuzes en nog te toetsen onderdelen uiteengezet.

1. Programma van Eisen en beoordelingskader

Het oorspronkelijke Programma van Eisen uit 2021 noemt de integrale toegankelijkheid van de publieksfunctie van Royal als een must have, met inachtneming van de monumentale beperkingen. De integrale toegankelijkheid van alle overige gebruiksfuncties is als nice to have geformuleerd. Voor de filmzalen zijn onder andere minimaal twee rolstoelplaatsen per zaal opgenomen; de publieke ruimten moeten ook voor personen met andere motorische, visuele en auditieve beperkingen bruikbaar zijn.

NEN 9120:2025 was bij het vaststellen van het PvE nog niet beschikbaar en is in de oorspronkelijke opdracht niet als eis opgenomen. De norm vormt inmiddels wel een zinvol aanvullend beoordelingskader voor het concept-DO. Dit betekent niet dat voor een bestaand rijksmonument zonder nadere beoordeling volledige conformiteit aan alle onderdelen van de nieuwere norm kan worden verondersteld of geëist. Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), de op Royal toepasselijke verbouwvoorschriften en het vastgestelde PvE moeten afzonderlijk worden betrokken bij de toetsing.

2. Nieuwe lift met vijf stopplaatsen

Achter de zuidelijke luchtkoker wordt een nieuwe lift ingepast. Deze ontsluit vijf niveaus binnen de Royal: het souterrain, het entreeniveau, de vestibule, de foyer en de tweede verdieping. Daarmee wordt juist het belangrijkste knelpunt van het historische gebouw, de opeenvolging van onderling verspringende publieke vloerniveaus, in belangrijke mate ondervangen.

- Souterrain: bereikbaarheid van het integraal toegankelijke toilet (ruimte 0.07) en de daarvoor bestemde voorzieningen.

- Entree en vestibule: aansluiting op de toegang en de eerste publieke verkeersruimten.
- Foyer: bereikbaarheid van de verblijfsruimte met de bijbehorende publieksvoorzieningen.
- Tweede verdieping: bereikbaarheid van het bovengelegen, door de lift ontsloten niveau.

De projectorruimte valt buiten het bereik van deze lift en is geen reguliere publieksruimte. De definitieve liftmaatvoering, vrije doorgang, draagvermogen, bedieningshoogten en manoeuvreerruimte vóór de deuren worden in het Technisch Ontwerp (TO) nader getoetst, met bijzondere aandacht voor grotere en elektrische rolstoelen. De lift biedt pas een werkelijk bruikbare route wanneer ook de aansluitende deuren en eventuele resterende hoogteverschillen zonder belemmeringen kunnen worden gepasseerd.

3. Rolstoelplaatsen in de Royalzaal

In het VO waren rolstoelplaatsen in het midden van de zaal voorzien. Bij de uitwerking van het VO+ is voor een wezenlijke verbetering van de kijklijnen gekozen. Daartoe is ook in het middengedeelte een getrapte tribuneopbouw toegevoegd, waardoor deze eerdere opstelplaatsen zijn vervallen. De eerste stoelrij ligt nog op de oorspronkelijke vlakke zaalvloer en biedt binnen de huidige opzet de meest kansrijke mogelijkheid voor een toegankelijk opstelvlak.

Voorgesteld wordt om aan beide uiteinden van de eerste rij telkens twee stoelen demontabel of verplaatsbaar op te stellen, zodat naar behoefte één of meer rolstoelplaatsen kunnen worden vrijgemaakt. Deze vier plaatsen zijn daarbij niet zonder meer vier vaste rolstoelplaatsen: het gaat om een flexibele inrichting die nog op de feitelijke bruikbaarheid moet worden getoetst. Een bezoeker moet ook met een elektrische rolstoel in de eigen stoel kunnen blijven zitten; daarnaast moet een overstap naar een reguliere bioscoopstoel mogelijk zijn.

Er wordt onderzocht of de tweede stoelrij eveneens mogelijkheden biedt, mits de bereikbaarheid en het vloerpeil dit toelaten. Bij de uitwerking zijn niet alleen de minimaal twee plaatsen uit het PvE van belang, maar ook de bijbehorende begeleidersplaatsen, onderlinge opstelling, voldoende manoeuvreerruimte, vrije doorgangen en aanvaardbare kijklijnen en kijkhoeken. De eerste rij kan bouwkundig het eenvoudigst bereikbaar zijn, maar is niet automatisch de beste plaats vanuit kijkcomfort. Dit is een uitdrukkelijk aandachtspunt voor het Inclusieplatform.

Het bestaande balkon heeft een getrapte tribuneopbouw en is voor rolstoelgebruikers vooralsnog niet bereikbaar. Alle zitplaatsen zijn getrapte tribune zitplaatsen en er zowel vanuit de Rivoli als vanuit de foyer en de tweede verdieping van de Royal is het balkon alleen bereikbaar via trappen. De praktische bruikbaarheid van die route en de consequenties voor eventuele rolstoelplaatsen op het balkon vragen afzonderlijke beoordeling.

4. Integraal toegankelijk toilet in het souterrain

In het souterrain wordt ter plaatse van de voormalige garderobe-/bergruimte een integraal toegankelijk toilet gerealiseerd, aangeduid als ruimte 0.07. De voorziening is vanaf de publieke niveaus via de nieuwe lift bereikbaar en vormt een wezenlijke uitbreiding van de toegankelijkheid van Royal. Het restauratievoorstel voor de toiletruimten is afzonderlijk vastgelegd in de memo van 20 oktober 2026.

Bij de technische uitwerking worden de feitelijke opstel- en transferruimten, draaicirkel, vrije doorgang, beugels, bedienbaarheid, onderrijdbare wastafel en de mogelijkheden voor zelfstandig gebruik maatvast getoetst. Voor de noodoproep voorziet het toiletvoorstel in een duidelijk contrasterend trekkoord laag rondom de ruimte, circa 350–400 mm boven de afgewerkte vloer, met een zicht- en hoorbaar alarmsignaal en doormelding naar een tijdens openstelling bezette post. Daarmee moet alarmering ook na een val op de vloer bereikbaar zijn.

De gewenste bruikbaarheid dient te worden aangetoond op de uiteindelijke werktekening. Een benaming als MiVa-toilet of de aanwezigheid van de voorgeschreven voorzieningen betekent op zichzelf nog niet dat de ruimte aan alle relevante maten en gebruikseisen voldoet.

5. Toegankelijke bezoekersroute en publieksvoorzieningen

De toegang tot het gebouw, de route langs vestibule en foyer, de toegang tot de bioscoopzaal en de bereikbaarheid van het toilet moeten als één samenhangend geheel worden beoordeeld. Daarbij gaat het mede om de vrije doorgang bij deuren, de mogelijkheden tot zelfstandig openen en bedienen, het vermijden of overbruggen van drempels en de ruimte om te keren of elkaar te passeren.

Ook de kassabalie, bar, informatievoorziening en overige publieksfuncties moeten op bereikbaarheid en bruikbaarheid worden onderzocht. Een lift of toegankelijk toilet is slechts van betekenis indien de route ernaartoe daadwerkelijk toegankelijk is. Waar een directe oplossing binnen de historische structuur niet mogelijk blijkt, moet in overleg worden bezien of een gelijkwaardig bruikbare alternatieve route of andere maatwerkvoorziening haalbaar is.

6. Voorzieningen voor bezoekers met een visuele of auditieve beperking

In het TO worden markeringen en contrasten opnieuw aangebracht of waar nodig verbeterd. Dit betreft onder andere trapaanzetten, hoogteverschillen, deurvlakken en doorgangen, liftbediening, bewegwijzering en andere belangrijke oriëntatiepunten. De verlichting moet niet alleen bijdragen aan de historische beleving van het interieur, maar tevens voldoende herkenbaarheid en veiligheid bieden, in het bijzonder bij het betreden en verlaten van de filmzaal.

Daarnaast dienen de mogelijkheden voor bezoekers met een auditieve beperking te worden onderzocht, waaronder ondersteund luisteren in de bioscoopzaal, de verstaanbaarheid van mededelingen en de wijze waarop relevante publieksinformatie toegankelijk wordt aangeboden. De definitieve installatietechnische voorzieningen en de exploitatieafspraken zijn nog nader af te stemmen; deze zijn niet met de huidige memo als reeds gerealiseerd te beschouwen.

7. Veiligheid en toegankelijkheid bij calamiteiten

De toegankelijkheid tijdens normaal gebruik moet ook in samenhang met de brandveiligheid worden beschouwd. De nieuwe personenlift mag zonder een specifiek daarvoor ontworpen en goedgekeurde voorziening niet als vanzelfsprekende evacuatieroute worden beschouwd. Voor bezoekers die niet zelfstandig trappen kunnen gebruiken, moet met het brandveiligheidsadvies en de toekomstige exploitant worden vastgesteld hoe veilig verlaten, begeleiding, alarmering en eventuele tijdelijke opvang bij calamiteiten worden georganiseerd.

8. Monumentale afweging en toetsing

De architectuur van Peutz, de historische vloerniveaus en de waardevolle interieuronderdelen vormen de vaste randvoorwaarden voor de restauratie. Maatregelen die in nieuwbouw gebruikelijk zijn, kunnen hier onevenredige gevolgen hebben voor de monumentale substantie of de ruimtelijke samenhang. Dit ontslaat het ontwerpteam niet van het streven naar een zo goed mogelijke toegankelijkheid, maar vraagt om gerichte afwegingen en, waar nodig, maatwerk.

De opmerkingen van het Inclusieplatform kunnen het best per locatie en voorziening worden beoordeeld langs drie lijnen: wat reeds in het ontwerp is opgelost; wat in het TO redelijkerwijs kan worden verbeterd of vastgelegd; en waar door aantoonbare monumentale of bouwkundige beperkingen een alternatieve voorziening noodzakelijk is. Op die wijze worden zowel de gebruikskwaliteit als de consequenties voor het monument concreet inzichtelijk gemaakt.

Stadsherstel Limburg

9. Vragen en aandachtspunten voor het Inclusieplatform

Voor het overleg is vooral een praktische toets van het concept-DO gewenst. De onderstaande aandachtspunten verdienen daarbij prioriteit:

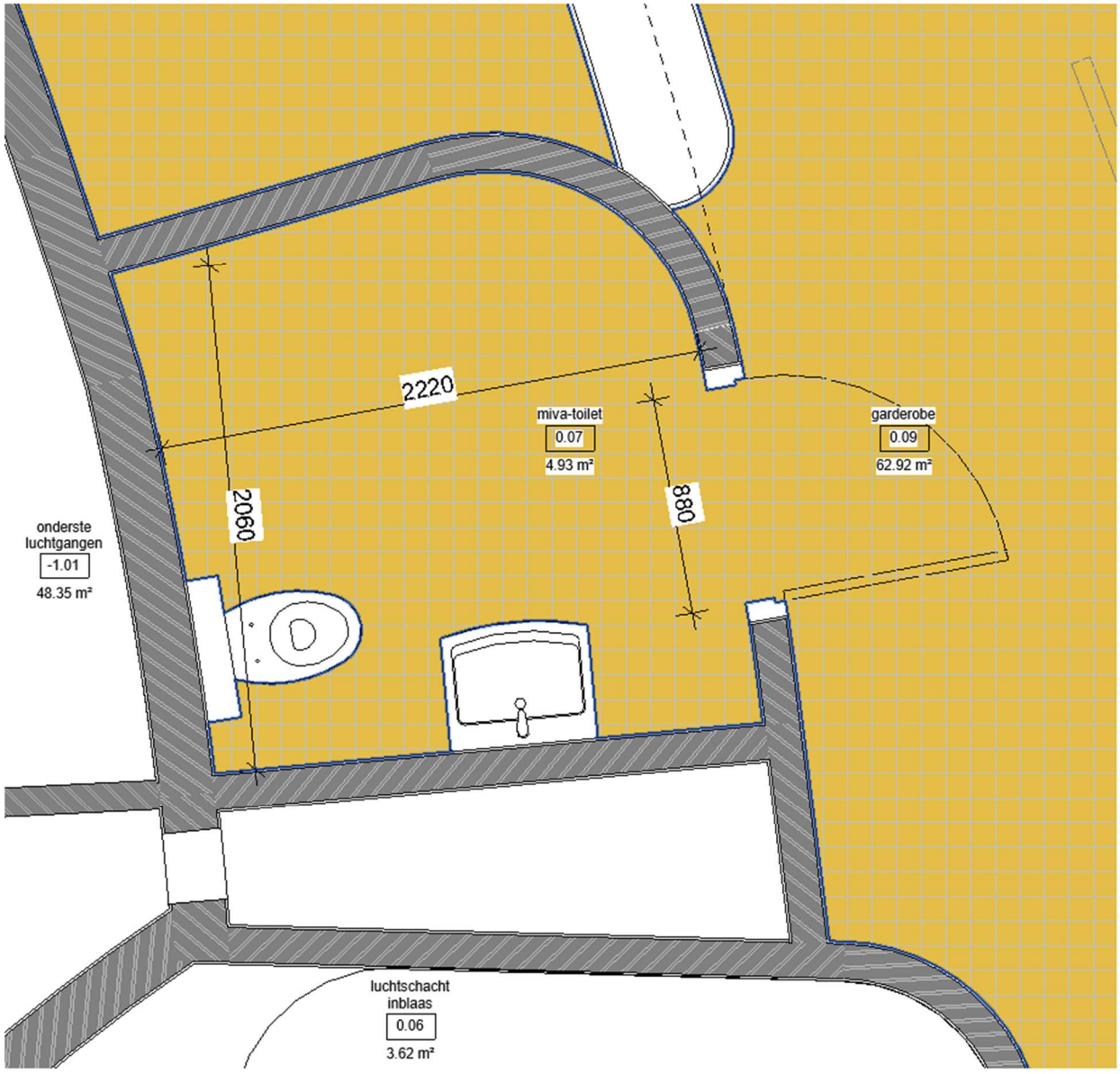
- Biedt de nieuwe lift, inclusief de vijf halteplaatsen en aansluitende routes, voldoende zelfstandige bereikbaarheid voor verschillende gebruikers?
- Welke opstelling van rolstoelplaatsen in de eerste of tweede stoelrij geeft de beste combinatie van bereikbaarheid, kijkcomfort en aanwezigheid van begeleiders?
- Is de voorgestelde inrichting van toilet 0.07 in de praktijk bruikbaar, inclusief de noodoproep en de bereikbaarheid vanaf de zaal en foyer?
- Welke aanvullende maatregelen zijn gewenst voor bezoekers met een visuele of auditieve beperking, zonder onnodige aantasting van het monument?
- Waar vraagt het ontwerp nog om een concrete technische toetsing, en waar is aantoonbaar monumentaal maatwerk noodzakelijk?

10. Conclusie

Met de nieuwe lift, de aanpasbare rolstoelplaatsen in de zaal en het integraal toegankelijke toilet in het souterrain wordt de toegankelijkheid van de Royal ten opzichte van de bestaande toestand aanzienlijk verbeterd. De opgave is daarbij niet slechts het realiseren van losse voorzieningen, maar het creëren van een samenhangende en voor zoveel mogelijk bezoekers zelfstandig bruikbare route door het historische gebouw.

Het overleg met het Inclusieplatform is bedoeld om de concrete gebruikskwaliteit van het ontwerp te toetsen en nog mogelijke verbeteringen voor het TO te identificeren. Daar waar het monument beperkingen stelt, moeten deze expliciet worden gemotiveerd en moeten reële alternatieven worden onderzocht. Daarmee kan een zorgvuldig evenwicht worden gevonden tussen inclusieve toegankelijkheid en behoud van de monumentale waarden van Royal.

11. Bijlage

Royal ruimte 0.07 toilet, MiVa of integraal toegankelijke toiletruimte

Stadsherstel Limburg

Healey & Lord Classic Roseless Disabled Close Coupled Toilet Packs in Chrome

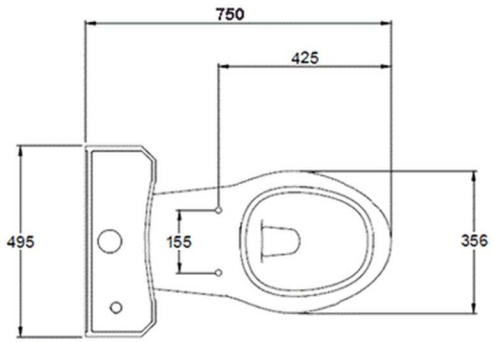

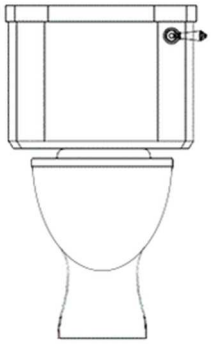

Stadsherstel Limburg

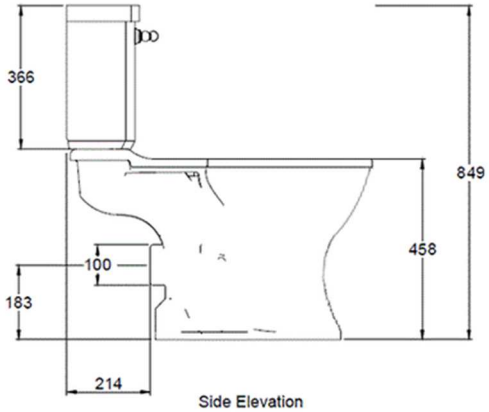
Healey & Lord Classic Roseless Disabled Close Coupled Toilet Packs in Chrome

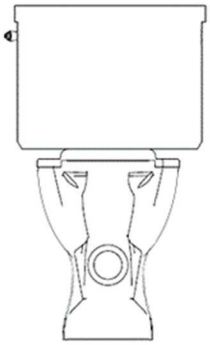
Plan

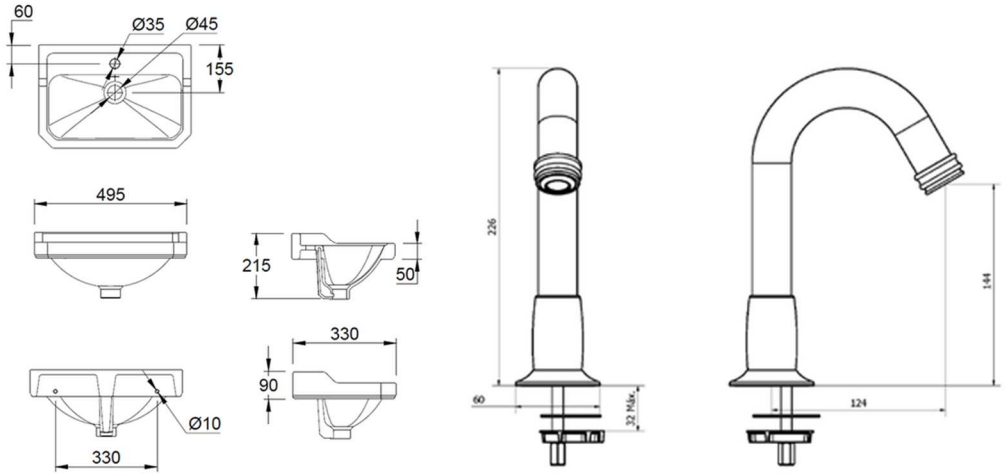
Front Elevation

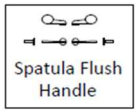
Side Elevation

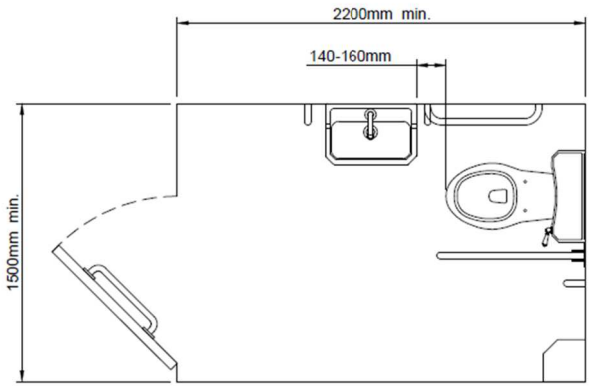

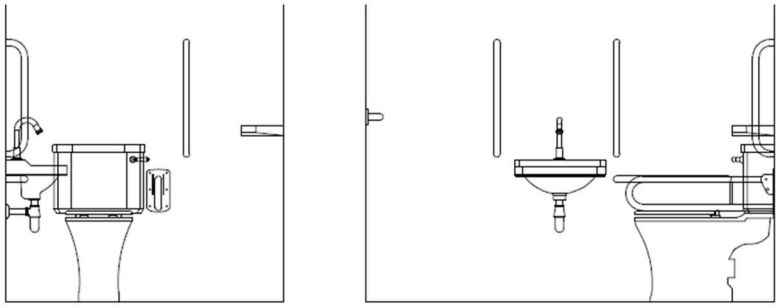
Rear Elevation

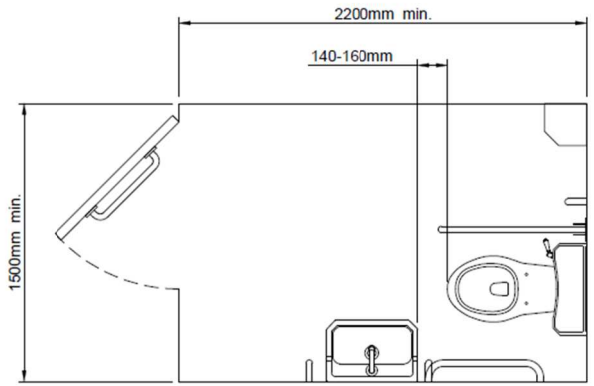
Right Hand

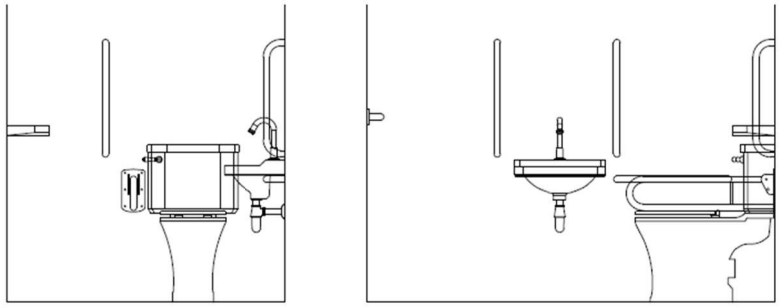

Left Hand

CLASSIC ROSELESS CLOSE COUPLED DOC M DISABLED TOILET PACK - NO TOUCH CONTROLS

Part numbers without colostomy shelf - HL0-2086, HL0-2087, HL0-2088, HL0-2089
Part numbers with colostomy shelf - HL0-2096, HL0-2097, HL0-2098, HL0-2099

FOR LEFT HAND VERSION ADD -LH
FOR BLACK LEVER ADD -BK
FOR SPATULA FLUSH ADD -P

HEALEY & LORD
www.healeyandlord.co.uk

E: sales@healeyandlord.co.uk
MAG Group Building, Vulcan Road South, Norwich, Norfolk, NR6 6AF

The information contained in this drawing is the sole property of Healey and Lord Limited. Any reproduction in part or as a whole without the written permission of Healey and Lord Limited is strictly prohibited.

Stadsherstel Limburg